
NECESSITATS SOCIALS A ESPANYA

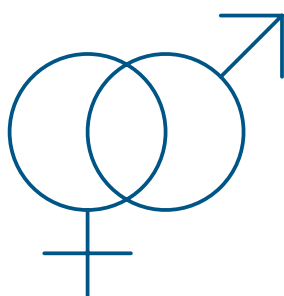

Anàlisi de les necessitats socials de dones i homes

Informe

6.4

Juny 2020

Crèdits

**Observatori Social
de "la Caixa"**

**Edició: Fundació Bancària
"la Caixa", 2019
Plaça Weyler, 3
07001 Palma**

ISBN 978-84-9900-249-1

**Tractament i visualització de dades,
disseny gràfic i maquetació**

Andrés Fernández Torcida
www.andresft.com

La Fundació Bancària "la Caixa"
no s'identifica necessàriament
amb l'opinió dels autors d'aquesta
publicació.

observatoriosociallacaixa.org

Recerca i elaboració de l'informe

• Luis Ayala Cañón
(Universitat Rey Juan Carlos i EQUALITAS)

• Olga Cantó Sánchez
(Universitat d'Alcalá i EQUALITAS)

• Rosa Martínez López
(Universitat Rey Juan Carlos i EQUALITAS)

• Carolina Navarro Ruiz
(UNED i EQUALITAS)

• Marina Romaguera de la Cruz
(Universitat d'Alcalá i EQUALITAS)

**L'informe 6, dedicat a les necessitats socials per grups de població,
està dividit en cinc col·lectius: infants, joves, persones grans, dones
i immigrants. La bibliografia que surt a cadascun dels informes
correspon a la de tots els col·lectius.**

Sumari

---

4 Resum executiu

5 DONES I HOMES

5 La situació a Espanya

- 8 Benestar econòmic i material
- 8 Mercat laboral
- 9 Habitatge
- 9 Salut i hàbits de vida
- 10 Educació

12 La situació a Europa

15 Polítiques públiques

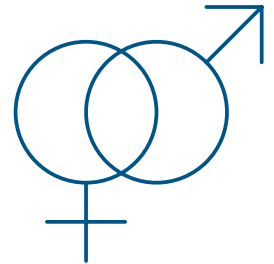
20 Bibliografia

RESUM EXECUTIU

Dones i homes

- Un dels principals elements de la desigualtat entre homes i dones és que les dones, sobretot les de més de 65 anys, es troben en una situació de més vulnerabilitat econòmica.
- Les diferències entre homes i dones es poden observar clarament a través de l'indicador que mesura la independència econòmica personal. La important bretxa laboral i salarial entre homes i dones i les conseqüències que això té a llarg termini expliquen en gran mesura aquestes diferències.

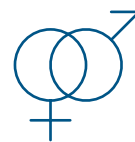
DONES I HOMES

LA SITUACIÓ A ESPANYA

El benestar social de la població depèn no només d'un ampli conjunt de factors econòmics, entre els quals destaquen els nivells de renda, ocupació i producció, sinó també de com es distribueixen aquests factors entre les persones que formen la societat. Entre les diferents manifestacions de la desigualtat, una de les més rellevants és la que afecta la cobertura diferent de les necessitats d'homes i dones, que es pot observar en diverses dimensions, com el benestar econòmic i material, l'ocupació, l'accés a un habitatge digne o l'educació, entre altres.

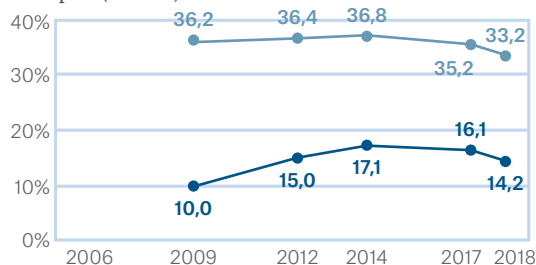
Indicadors de necessitat social segons el gènere, i dimensions

● Dones ● Homes

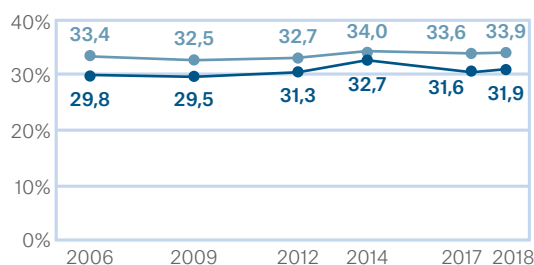
Manca d'autonomia:

% de persones de més de 25 anys amb ingressos propis nuls o inferiors a l'indicador públic de rendes d'efectes múltiples (IPREM).

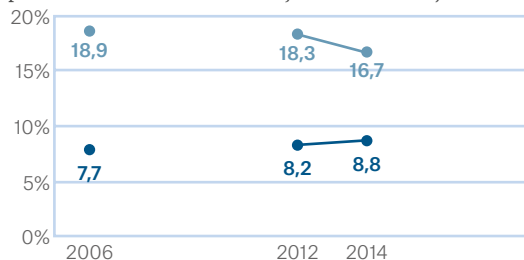
Vulnerabilitat econòmica:

% de persones que viuen en llars amb uns ingressos inferiors al 75% dels ingressos mitjans.

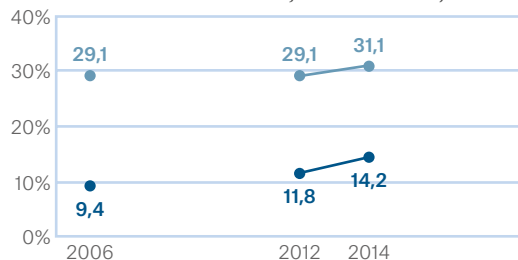
Empleat amb un salari per hora per sota de dos terços del salari mitjà:

% de persones actives i amb feina que tenen un salari per hora brut inferior a dos terços del salari mitjà.

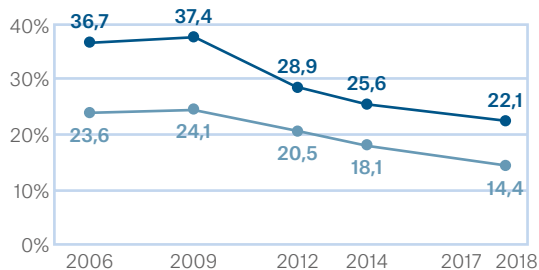
Empleat amb un salari mensual per sota de dos terços del salari mitjà:

% de persones actives i amb feina que tenen un salari mensual brut inferior a dos terços del salari mitjà.

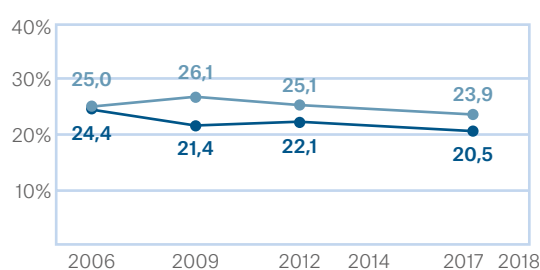
Abandonament escolar primerenc:

% de joves d'entre 18 i 24 anys que han abandonat d'hora els estudis.

Competències insuficients en matemàtiques a secundària:

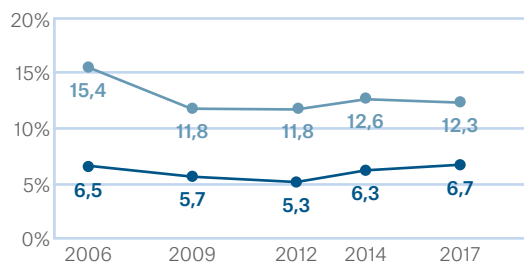
% d'alumnes de 15 anys que no assoleixen les competències en matemàtiques que es consideren suficients a secundària.

● Dones ● Homes

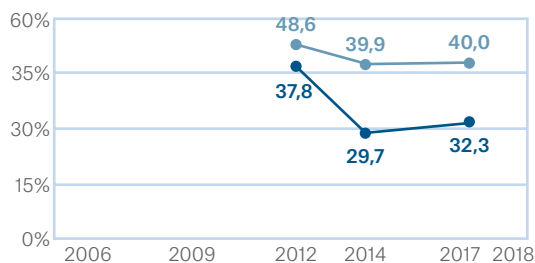
Problemes de salut mental:

% de persones adultes (de 15 anys o més) que han patit depressió, ansietat o altres problemes mentals durant els últims dotze mesos i han estat diagnosticades per un metge.

Sedentarisme:

% de persones adultes (15 anys o més) que declaren que no fan cap tipus d'exercici físic en el seu temps lliure.

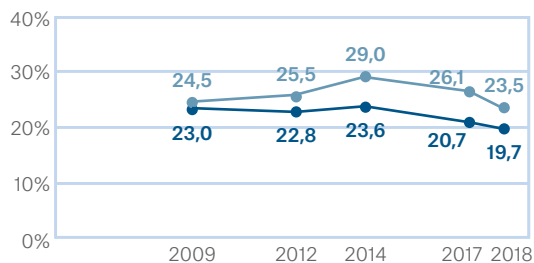

● La persona de referència de la llar (la que encapçala la llar) és una dona

● La persona de referència de la llar (la que encapçala la llar) és un home

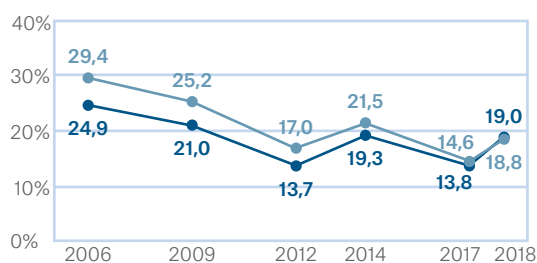
Sobrecàrrega en despeses de l'habitatge:

% de persones que viuen en llars on les despeses de l'habitatge superen el 30% de la renda disponible.

Males condicions de l'habitatge:

% de persones que viuen en un habitatge que pateix algun d'aquests problemes: goteres, humitats o podridura, poca llum natural, absència de bany o dutxa a l'interior o absència de vàter.

Nota:
Percentatge ajustat per edat.

Font:
Elaboració pròpia amb dades procedents de l'ECV, l'EPA, l'ENSE, l'EHIS, el Ministeri de Foment, el Ministeri d'Educació, l'Institut Nacional d'Estadística i PISA.

Benestar econòmic i material

Una de les principals característiques de la desigualtat entre homes i dones és que les dones es troben en una situació de més vulnerabilitat econòmica. Malgrat que tinguin les necessitats bàsiques cobertes, sovint viuen situacions de dificultat i han de fer renúncies. Les diferències de gènere en les persones que viuen en llars en situació de vulnerabilitat econòmica és especialment greu entre les persones de més de 65 anys. El 2016, a Espanya la bretxa o distància entre les pensions mitjanes de dones i homes de més de 65 anys era de 32,5 punts. Aquesta bretxa ha disminuït últimament, però encara és molt accentuada i, per tant, determinant de la bretxa de gènere en la situació de vulnerabilitat econòmica de les persones de més de 65 anys. Aquestes diferències s'expliquen, en gran part, per la important bretxa laboral i salarial entre homes i dones i les conseqüències que això té a llarg termini a través del sistema de pensions.

Cal destacar que la distància entre homes i dones de 65 anys i més que viuen en llars pobres (per sota del 60% de la renda mitjana) és petita. En canvi, és precisament en aquest col·lectiu que es constata la bretxa de gènere més important quan ens fixem en les llars en situació de vulnerabilitat econòmica (per sota del 75% de la renda mitjana). En aquest sentit, sembla que els ingressos procedents de les pensions permeten que homes i dones (per bé que aquestes en una mesura inferior) es mantinguin relativament aliens als cicles econòmics i no caiguin per sota del llindar de pobresa. Però l'import d'aquestes prestacions, estretament vinculades a l'històric laboral i salarial d'homes i dones, resulta determinant a l'hora de patir o no una situació de vulnerabilitat econòmica.

Independentment de la franja d'edat considerada, aquestes diferències entre homes i dones s'observen clarament a través de l'indicador d'independència econòmica personal, que es caracteritza per una bretxa de gènere àmplia i persistent. Disposar d'ingressos propis millora l'autonomia individual, proporciona llibertat i augmenta el poder de negociació dins de la família, motius pels quals és un valor perseguit per la majoria d'adults. Aquest indicador va empitjorar per a la mitjana de la població durant el període considerat, tret del 2017, a causa de la disminució del nombre de perceptors de rendes del treball, però cal destacar

especialment l'àmplia diferència entre homes i dones. La manca d'autonomia entre les dones és més del doble que entre els homes en tots i cadascun dels anys objecte d'estudi, i alguns anys fins i tot és el triple. Aquesta bretxa de gènere es repeteix en totes les edats, si bé s'amplia a mesura que l'edat augmenta.

Mercat de treball

Una de les principals necessitats de la població relacionada amb el mercat de treball és que el salari que proporciona el lloc de treball sigui suficient per tenir un nivell de vida digne en la societat de referència i, al mateix temps, permeti reduir la incertesa que provoca la inestabilitat dels ingressos. Les dades disponibles mostren que el percentatge de dones amb salaris baixos –per sota de dos terços del salari mitjà– és el doble, i de vegades fins i tot gairebé el triple, que el d'homes al llarg del període analitzat. En concret, el 2014, mentre que un de cada sis homes tenia un salari mensual baix (per sota de dos terços del salari mitjà), aquesta situació afectava una de cada tres dones. Aquesta bretxa va disminuir entre el 2006 i el 2014, últim any amb informació disponible, si bé aquell any el percentatge de dones amb salaris baixos encara era el doble que el d'homes, tant pel que fa a salari per hora com pel que fa a salari mensual.

Cal destacar que aquestes dades no s'han ajustat. És a dir, no s'han tingut en compte altres característiques a banda del gènere, com l'edat o el nivell d'estudis acabats, que poden determinar els salaris dels treballadors. En tot cas, els resultats posen de manifest les diferències existents entre homes i dones en el mercat laboral espanyol, que es tradueixen en una bretxa persistent en taxes d'ocupació i atur a favor dels homes, i en un pes més important del treball a temps parcial –sovint no per decisió pròpia– i dels contractes de caràcter temporal entre les dones. A aquests factors, cal sumar-hi la discriminació salarial de les dones apuntada anteriorment i una important segregació de les dones en feines amb remuneracions més baixes (Cebrián i Moreno, 2008; Gradín et al., 2010; Bárcena-Martín i Moro-Egido, 2013; Del Río i Alonso-Villar, 2014).

Habitatge

La bretxa de gènere en el benestar econòmic i en el mercat laboral produeix una gran inestabilitat i inseguretats econòmiques que provoca altres mancances i desavantatges en altres dimensions bàsiques del benestar. Entre aquestes, cal destacar l'accés a l'habitatge, que és especialment difícil en el cas de les llars encapçalades per dones. L'esforç que ha de fer una família encapçalada per una dona per adquirir un habitatge estàndard, suposant que hi destini tota la renda anual disponible, sempre és superior al que ha de fer una família encapçalada per un home. Malgrat que els experts aconsellen dedicar com a màxim un 30% dels ingressos mensuals a la compra o el lloguer d'un habitatge, les dades indiquen que les despeses relacionades amb l'habitatge absorbeixen de facto una part més elevada de la renda disponible de moltes famílies: més d'una quarta part de la població espanyola que viu en llars encapçalades per dones pateix sobrecàrrega pel cost de l'habitatge. La bretxa de gènere en la sobrecàrrega de despeses relacionades amb l'habitatge s'ha accentuat notablement durant els últims anys.

A més de poder accedir a un habitatge, una necessitat fonamental és que l'habitatge reuneixi unes condicions mínimes per poder-hi viure de manera adequada, és a dir, que sigui digne. Les necessitats relacionades amb les instal·lacions sanitàries bàsiques de l'habitatge queden cobertes pràcticament del tot a les llars espanyoles. No obstant això, les llars encapçalades per dones concentren un percentatge més elevat d'habitatges amb problemes vinculats a deficiències estructurals o un manteniment inadequat que no pas les encapçalades per homes, si bé aquestes diferències també s'han reduït durant el període objecte d'anàlisi.

Salut

Mantenir i millorar l'estat de salut física i mental de la població és un dels principals reptes a què s'enfronta la societat actual. La salut mental és un element clau de l'estat de salut, tant perquè les malalties mentals són un dels principals components de la càrrega global de malaltia com pel seu caràcter determinant del benestar. Un dels deu problemes de salut més freqüents en la població són els problemes de salut mental: depressió i altres problemes mentals com l'ansietat crònica. Observem que, durant tot el període analitzat, la incidència d'aquests problemes de salut mental és el doble entre les dones que entre els homes. Pel que fa a l'any amb la informació més recent (2017), el percentatge ajustat per edat de dones amb problemes de salut mental era del 12,3%, mentre que el d'homes era gairebé la meitat (6,7%). Els problemes de salut mental augmenten amb l'edat, tant en els homes com en les dones, excepte en els homes d'entre 65 i 74 anys, en què la incidència dels problemes de salut mental és fins i tot inferior que en els homes adults d'entre 45 i 64 anys. En tot cas, en totes les franges d'edat, aquests problemes de salut mental, sobretot la depressió, són diagnosticats amb molta més freqüència en les dones que no pas en els homes.

La incidència de moltes malalties i problemes de salut es pot reduir amb estils de vida més saludables. Són nombrosos els estudis científics que posen de manifest l'associació positiva entre la realització d'exercici físic moderat de manera regular i la disminució del risc de patir malalties cardiovasculars, problemes de salut mental i obesitat, entre altres malalties cròniques. Entre el 2012 i el 2017, el percentatge de població sedentària en el temps d'oci es va reduir gairebé set punts percentuals, però la conducta sedentària és més freqüent en les dones que en els homes. Aquestes diferències entre homes i dones s'accentuen més en els grups d'edat més extrems, com els més joves (de 15 a 34 anys) i la gent més gran (de més de 80 anys).

Educació

El benestar de la població també està molt relacionat amb les possibilitats d'accés a l'educació, tot i que cal tenir en compte que l'accés a l'educació no assegura un nivell educatiu determinat, ja que a Espanya el percentatge de persones que abandonen d'hora els estudis és molt elevat. Cal destacar que la incidència és molt més alta en els nois que en les noies. El 2017 van abandonar els estudis de manera primerenca un 22% dels nois (18-24 anys), en comparació del 14% de les noies.

Un segon aspecte clau pel que fa a les necessitats relacionades amb l'educació de la població és la qualitat dels coneixements i les competències que proporciona. Es tracta de mesurar si els coneixements adquirits en les diverses etapes de la formació de les persones són adequats per contribuir al desenvolupament econòmic i cultural de la societat. Els indicadors de competència insuficient en comprensió lectora i en matemàtiques a secundària de l'alumnat de 15 anys reflecteixen una clara bretxa de gènere, tot i que de signe contrari, en totes dues competències. Si bé els resultats mostren que les competències, tant en lectura com en matemàtiques, han millorat en la població general durant tot el període, la bretxa de gènere s'ha ampliat: les competències lectores sempre són pitjors entre els nois que entre les noies, mentre que en les competències en matemàtiques passa just el contrari.

Situació de les llars monoparentals encapçalades per dones

Les llars encapçalades per dones acumulen grans desavantatges en diverses dimensions bàsiques del benestar, però aquesta situació encara s'agreuja més quan tenen a càrrec seu menors dependents.

En general, les llars monoparentals són les que acumulen més carències i desavantatges. En els casos en què aquestes llars estan encapçalades per dones, la situació s'agreuja severament. Tal com mostra la figura 2, en els casos en què les llars monoparentals estan encapçalades per dones, els problemes de

vulnerabilitat econòmica o la sobrecàrrega de despeses per accedir a un habitatge afecten més de la meitat de les llars, amb uns percentatges que dupliquen els corresponents a la població en general. Igualment, les taxes de risc de pobresa monetària, privació material o pobresa consistent de les persones que viuen en llars monoparentals encapçalades per dones dupliquen les taxes corresponents a la població en conjunt i, en tot cas, sempre són molt més elevades que les de les llars monoparentals encapçalades per homes.

Figura 2. Necessitats socials de les llars monoparentals segons el gènere, 2018.

	Llars monoparentals encapçalades per homes	Llars monoparentals encapçalades per dones	Població total
Risc de pobresa monetària	28,6 %	45,0 %	21,5 %
Vulnerabilitat econòmica	40,5 %	57,1 %	32,6 %
Privació material	20,1 %	30,7 %	16,0 %
Pobresa consistent	16,3 %	22,5 %	8,7 %
Sobrecàrrega de despeses de l'habitatge	39,4 %	49,5 %	21,0 %
Males condicions de l'habitatge	21,6 %	19,7 %	19,0 %

Font:

Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'ECV.

LA SITUACIÓ A EUROPA

Tant l'abast de la bretxa de gènere com la posició relativa d'Espanya en el context comparat europeu es poden valorar seleccionant algun dels indicadors més representatius de cada subdimensió del benestar per als quals hi ha informació comparable per a homes i dones als països de la Unió Europea.

Les diferències entre homes i dones que viuen en llars en situació de vulnerabilitat econòmica són molt similars a totes les llars europees, on el percentatge de dones que viuen en llars en situació de vulnerabilitat econòmica sempre és superior al d'homes. No obstant això, en termes comparats, la posició de les dones espanyoles en el rànquing de països ordenats segons la vulnerabilitat econòmica (23) és una mica millor que la dels homes (26), sempre tenint en compte que Espanya és, en termes generals, un dels països on la incidència dels problemes de vulnerabilitat econòmica és més gran.

Aquesta anàlisi del benestar econòmic es completa comparant la necessitat de tenir un salari suficient als diversos països de la UE. Per fer-ho, s'ha seleccionat com a indicador el percentatge de treballadors amb un salari per hora situat per sota de dos terços del salari mitjà, que depèn de la distribució salarial de cada país. Com es pot observar a la figura 3, tant a Espanya com a Europa el percentatge de dones amb salaris que se situen per sota del llindar relatiu és superior al d'homes, si bé la bretxa salarial de gènere és molt més gran a Espanya –on el percentatge de dones amb salaris baixos duplica el d'homes– que no pas al conjunt d'Europa.

Figura 3. Posició d'Espanya en el rànquing de necessitats socials de la Unió Europea (28 països), per gènere.

Posició en el rànquing europeu (verd = millor; vermell = pitjor)

	Homes			Dones		
	Espanya	UE-28	Posició 2017	Espanya	UE-28	Posició 2017
Vulnerabilitat econòmica: % de persones que viuen en llars amb uns ingressos inferiors al 75% dels ingressos mitjans.	31,6	27,5	26	33,6	29,9	23
Empleats amb un salari per hora per sota de dos terços del salari mitjà: % de persones actives i amb feina que tenen un salari per hora brut inferior a dos terços del salari mitjà.	8,8	14,4	6	16,8	19,0	9
Sobrecàrrega en despeses de l'habitatge: % de persones que viuen en llars on les despeses de l'habitatge superen el 30% de la renda disponible.	20,7	22,0	18	26,1	28,5	16
Salut mental: depressió: % de persones adultes (de 15 anys o més) que han patit depressió durant els últims dotze mesos i han estat diagnosticades per un metge.	4,3	5,8	11	8,5	8,2	18
Abandonament escolar primerenc: % de joves d'entre 18 i 24 anys que han abandonat d'hora els estudis.	21,8	12,1	28	14,5	8,9	27

Font:

Elaboració pròpia amb dades procedents de l'EU-SILC, la SES, la base de dades de l'Eurostat i PISA.

Les diferències exposades entre homes i dones en l'anàlisi de les necessitats socials vinculades a l'habitatge, tant pel que fa a la sobrecàrrega de despeses com a les condicions de l'habitatge, no són exclusives d'Espanya. Malgrat la dificultat per identificar les diferències i les similituds amb altres països, pel fet que les maneres d'accedir a l'habitatge a cada país i les característiques de les polítiques difereixen considerablement, l'indicador seleccionat per a la comparació, la sobrecàrrega de despeses, mostra una bretxa de gènere molt similar a Espanya i al conjunt d'Europa. S'observa que la sobrecàrrega de despeses en habitatge es concentra més en les persones que viuen en llars encapçalades per dones que no pas en les que viuen en llars encapçalades per homes, tant a Espanya com a la mitjana de països de la Unió Europea. No obstant això, si comparem les persones que viuen en llars encapçalades per homes a Espanya amb les que hi viuen al conjunt d'Europa, la posició dels homes espanyols en el rànquing és lleugerament pitjor que la de les dones.

Pel que fa a la salut segons el gènere, les tendències a Espanya són similars a les del conjunt d'Europa. La depressió, que és el principal problema de salut mental, es diagnostica més en dones que en homes, però la bretxa de gènere a Espanya gairebé duplica la del conjunt d'Europa. Això situa les dones espanyoles en una posició del rànquing molt pitjor respecte a les dones europees que no pas els homes.

Pel que fa a la dimensió de l'educació, l'indicador d'abandonament escolar després de l'educació obligatòria situa Espanya en la pitjor posició dins del context europeu, tant pel que fa als nois com pel que fa a les noies (última i penúltima posicions, respectivament). Tant a Europa en conjunt com a Espanya en particular, el percentatge de nois que abandonen els estudis després de l'educació obligatòria és molt superior al de noies. Aquesta bretxa de gènere és molt més marcada a Espanya que al conjunt d'Europa (més del doble que la mitjana europea).

POLÍTIQUES PÚBLIQUES:

El Compromís estratègic per a la igualtat entre dones i homes 2016-2019 a Europa constitueix el marc de referència actual dins del Pacte europeu per a la igualtat de gènere 2011-2020. Aquest compromís comprèn més de trenta accions en cinc àrees prioritàries: mateixa independència econòmica per a dones i homes, salari igual per una feina igual i feina del mateix valor, igualtat en la presa de decisions, dignitat, integritat i fi de la violència de gènere i igualtat en l'acció exterior. El 2015 l'ONU també va aprovar una sèrie d'objectius en l'Agenda 2030 de desenvolupament sostenible, un dels quals fa referència a la igualtat entre homes i dones.

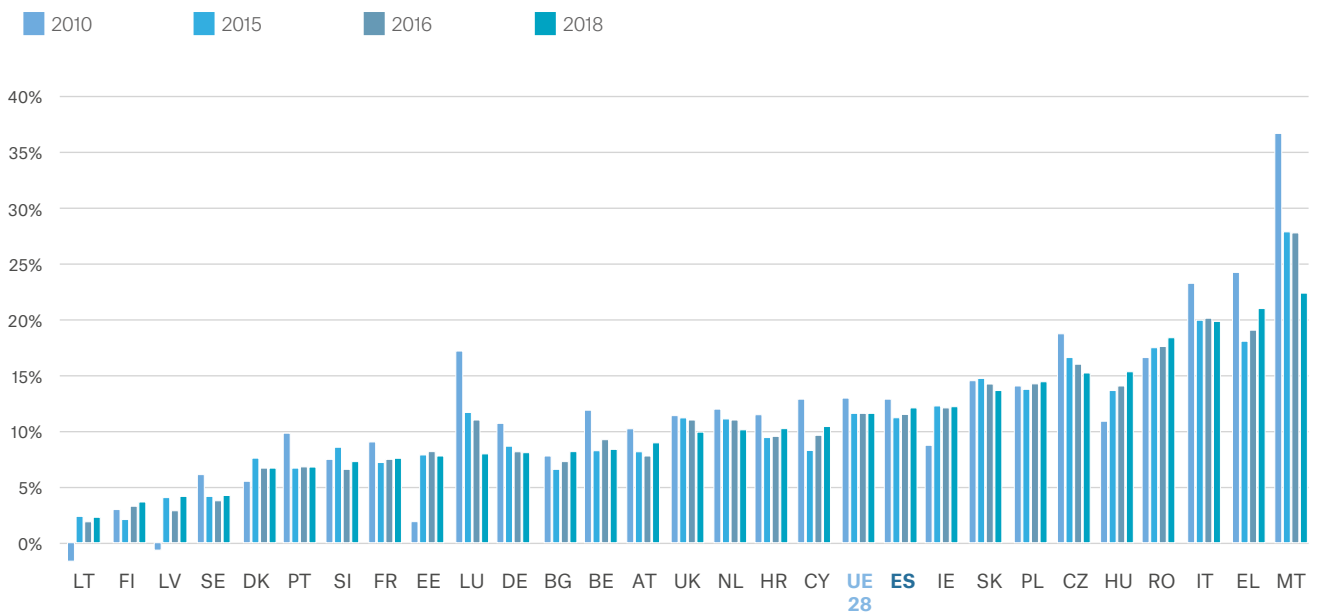
L'Informe sobre igualtat entre dones i homes a la UE del 2018 assenyalava que, tot i que durant la crisi econòmica la taxa d'atur a Europa va arribar a nivells insostenibles, durant els últims anys el nombre de dones econòmicament actives ha continuat augmentant. El 2018 la taxa d'ocupació de les dones a la Unió Europea va arribar al nivell més alt registrat (67,4%). Espanya encara es troba entre els països amb taxes d'ocupació més baixes, per darrere de Grècia, Itàlia, Croàcia i Romania. D'altra banda, durant els últims anys ha augmentat la participació de les dones en la presa de decisions. Tot i que el 2015 les dones només representaven el 21% dels membres dels consells d'administració de les empreses cotitzades més importants, aquesta xifra suposava un increment de nou punts percentuals respecte a la situació de cinc anys abans. En l'àmbit empresarial, les dones continuen estant infrarepresentades, amb un 29% del total d'empresaris.

Així mateix, l'informe subratlla que l'equilibri entre homes i dones en la política també ha millorat, tot i que a un ritme més lent. En aquest sentit, Espanya destaca com un dels països amb més presència de dones en els òrgans legislatius (Institut Europeu per a la Igualtat de Gènere). En educació, tal com s'ha indicat, persisteixen les desigualtats entre homes i dones en termes de preferències d'assignatures, rendiment i participació. També cal destacar que les dones dediquen de dues a deu vegades més temps que els homes a feines no remunerades, cosa que constitueix un dels principals obstacles per a la seva autonomia econòmica i política.

Per tant, en els progressos en la igualtat de gènere hi ha llums i ombres. Tot i que durant els últims anys ha augmentat la taxa d'ocupació femenina i la participació de les dones en la presa de decisions, persisteix una desigualtat acusada en les retribucions.

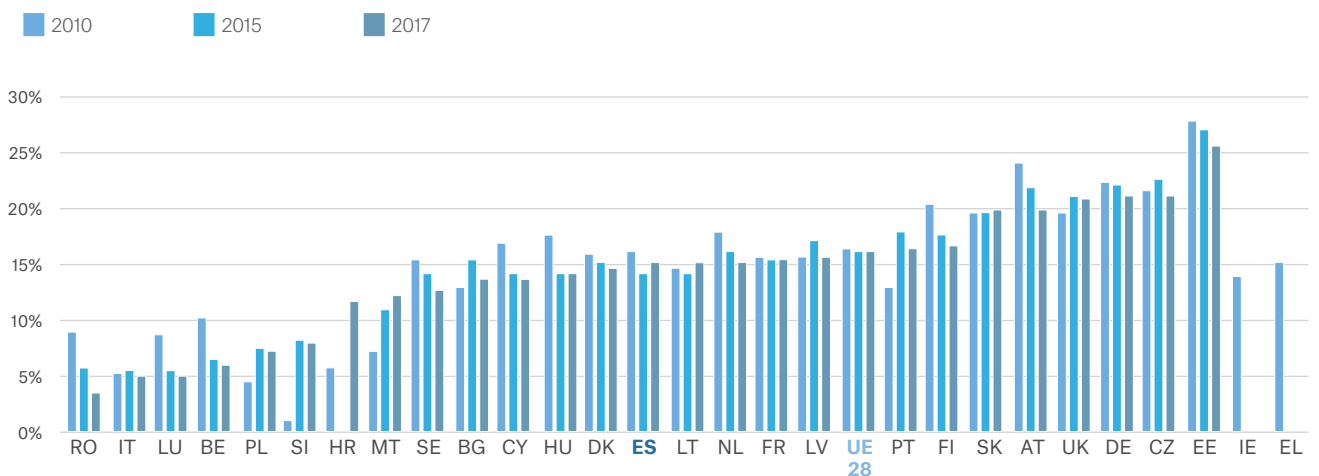
El Pla d'acció en matèria d'igualtat de gènere 2016-2019 de la Unió Europea té com a primer objectiu augmentar la participació de la dona en el mercat laboral i fomentar la mateixa independència econòmica de dones i homes. En línia amb aquest primer objectiu, la figura 4 mostra que el creixement de la taxa mitjana d'ocupació femenina entre el 2010 i el 2018, superior al de la masculina, permet acostar-se a l'objectiu proposat d'augmentar la participació de la dona en el mercat laboral i fomentar la mateixa independència econòmica de dones i homes. No obstant això, la diferència existent encara és molt important.

Figura 4. Evolució de la disparitat (gap) de la taxa d'ocupació entre dones i homes (20-64 anys), 2010, 2015, 2016 i 2018.

Font:
Elaboració pròpia a partir de la base de dades de l'Eurostat.

Figura 5. Evolució de la disparitat en les retribucions del mercat laboral entre homes i dones entre el 2010 i el 2017.

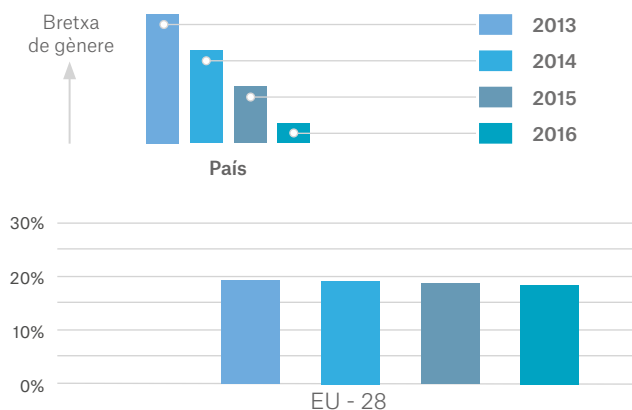
Nota:
La bretxa salarial és la diferència entre la mitjana del salari brut per hora dels homes i de les dones expressada com a percentatge del primer.

Font:
Elaboració pròpia a partir de la base de dades de l'Eurostat.

El segon objectiu del Pla d'acció és reduir les disparitats entre sexes que hi ha en les retribucions, els ingressos i les pensions per tal de combatre la pobresa entre les dones. La figura 5 recull l'evolució de la disparitat en les retribucions del mercat laboral entre homes i dones. La bretxa salarial varia molt d'un país a un altre, i l'evolució també canvia en sentit contrari segons els països. En general, es pot dir que amb prou feines s'han produït progressos pel que fa a aquest objectiu, ja que la bretxa de gènere, si bé ha disminuït en alguns països, en altres amb prou feines ha variat o fins i tot s'ha accentuat. D'altra banda, la figura 6 mostra l'enorme bretxa de gènere en les pensions, que situa les dones de 65 anys i més en una situació clarament pitjor que els homes, malgrat que s'ha constatat una certa reducció del diferencial.

Figura 6. Evolució de la disparitat de les pensions entre homes i dones de 65 anys i més entre el 2010 i el 2016.

Nota: La bretxa de gènere en les pensions mesura la diferència en les pensions entre homes i dones, amb exclusió dels no pensionistes.

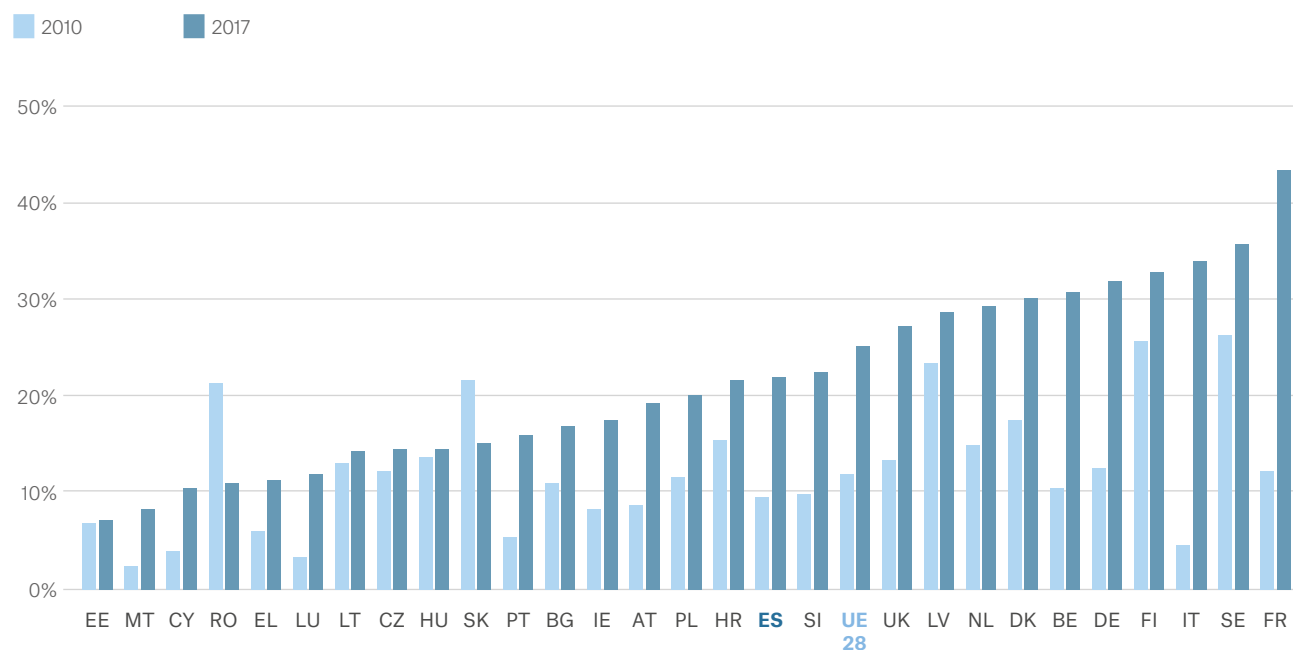
Font: Informe sobre igualtat entre dones i homes a la UE, Comissió Europea, 2018.

Pel que fa al tercer objectiu del Compromís estratègic 2016-2019, sobre igualtat de gènere en la presa de decisions, l'evolució és positiva, tal com es desprèn de la figura 7. No obstant això, el nivell de participació de les dones en els òrgans rellevants de decisió encara és molt baix.

Espanya és un dels països membres de la Unió Europea amb uns plans d'acció i unes estratègies en matèria d'igualtat de gènere que inclouen tots els punts proposats per la Unió Europea.

La Unió Europea també insta els estats a combatre la violència sexista i a protegir i ajudar les víctimes, així com a fomentar la igualtat entre dones i homes i a defensar els drets de les dones a tot el món. Per aconseguir els objectius fixats en cadascuna de les àrees prioritàries, s'ha proposat utilitzar una combinació de diversos instruments, tant legislatius com no legislatius i financers (Comissió Europea, 2016). Tot i que sovint els estats membres de la UE plantegen la igualtat de gènere a través de plans nacionals, els objectius d'aquests plans inclouen polítiques sobre la igualtat en el mercat laboral i sobre la violència de gènere, així com l'educació, la formació i la conciliació de la vida professional i familiar.

Figura 7. Percentatge de dones entre els membres dels òrgans de presa de decisions d'alt nivell de les empreses cotitzades nacionals més importants, 2010 i 2017.

Font:
Informe sobre igualtat entre dones i homes a la UE, Comissió Europea, 2018.

Figura 8. Àmbits abordats a través dels diversos plans i estratègies d'igualtat de gènere dels estats membres de la Unió Europea.

	Inclusió social i pobresa	Educació i formació	Accés a la sanitat	Violència masclista	Economia i mercat laboral	Estereotips en funció del sexe	Conciliació de la vida professional i la vida familiar	Presca de decisions
Àustria	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Bèlgica	✓	✓	✓	✓				
Bulgària	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Xipre	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Rep. Txeca	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Dinamarca	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Estònia	✓	✓	✓	✓	✓			
França	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Alemanya	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Grècia	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Hongria	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Irlanda	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Itàlia	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Letònia	✓	✓	✓	✓				
Lituània	✓	✓	✓	✓	✓			
Luxemburg	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Malta	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Països Baixos	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Portugal	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Romania	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Eslovènia	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Espanya	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Suècia	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Croàcia	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Finlàndia	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Polònia	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Eslovàquia	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Regne Unit	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Font:
Compromís estratègic per a la igualtat entre dones i homes 2016-2019, Comissió Europea, 2016.

BIBLIOGRAFIA

AYALA, L., MARTÍNEZ, R. Y SASTRE, M. (2006) Familia, infancia y privación social, Madrid, Fundación FOESSA.

AYALA, L. Y CANTÓ, O. (2018) The driving forces of rising inequality in Spain: Is there more to it than a deep worsening of low income households living standards?, in *Inequality and Inclusive Growth in Rich Countries: Shared Challenges and Contrasting Fortunes*, Brian Nolan (ed.), Oxford University Press, 2018, Capítulo 10, Oxford.

AYLLÓN, S. (2009), "Poverty and living arrangements among youth in Spain, 1980-2005", *Demographic Research*, 20: 403-434.

AYLLÓN, S. (2017) Growing up in Poverty: Children and the Great Recession in Spain, in *Children of Austerity. The Impact of the Great Recession on Child Poverty in Rich Countries*, ed. B. Cantillon, Y. Chzhen, S. Handa and B. Nolan, UNICEF and Oxford University Press, pp. 219-242.

BÁRCENA-MARTÍN, E. Y MORO-EGIDO, A.I. (2013). "Gender and Poverty Risk in Europe". *Feminist Economics*, 19(2): 69-99.

CANTÓ, O. (2013) Los Efectos Redistributivos de las Políticas Públicas de Carácter Monetario: Un Análisis de Microsimulación con EUROMOD, capítulo 4 en 1er Informe sobre la desigualdad en España 2013, Fundación Alternativas.

CANTÓ, O. (2014), La contribución de las prestaciones sociales a la redistribución, en Capítulo 2 "Distribución de la Renta, Condiciones de Vida y Políticas Redistributivas" VII Informe sobre exclusión y desarrollo social en España 2014, V. Renes (coord.), Fundación FOESSA - Cáritas, Madrid.

CANTÓ, O. (2019), "Desigualdad, Redistribución y Políticas Públicas: ¿Hay una brecha generacional?", *Cuadernos del ICE*.

CANTÓ, O., AYALA, L., ADIEGO, M., LEVY, H. Y PANIAGUA, M.M. (2014), Going regional: the effectiveness

of different tax-benefit policies in combating child poverty in Spain, in Dekkers, G., M. Keegan y C. O'Donoghue, (eds.), *New pathways in microsimulation*, Surrey, Ashgate: 183-202.

CANTÓ, O. Y AYALA, L. (2014), Políticas públicas para reducir la pobreza infantil en España: Análisis de impacto, Madrid, UNICEF.

CEBRIÁN, I. Y MORENO, G. (2008). La situación de las mujeres en el mercado de trabajo español: desajustes y retos. *ECONOMÍA INDUSTRIAL* N° 367: 121-137.

Comisión Europea (2016): Compromiso estratégico para la igualdad entre mujeres y hombres 2016-2019, Luxemburgo, 2016.

Comisión Europea (2018a), "Youth Wiki national description: Youth policies in Spain".

Comisión Europea (2018b), "Youth Guarantee country by country: Spain".

Comisión Europea (2018c): Report on equality between women and men in the EU, Luxembourg, 2018.

DEL RÍO, C. Y ALONSO-VILLAR, O. (2014). "Mujeres ante el empleo (y el desempleo) en el Mercado laboral español, 1996-2013". AREAS, *Revista Internacional de Ciencias Sociales*, n° 33 (Desigualdades de género en España: continuidades y cambios).

European Union (2018). Special Eurobarometer 469. Integration of immigrants in the European Union. <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm>.

GARCÍA-PÉREZ, J.I. Y MUÑOZ-BULLÓN, F. (2011), "Transitions into permanent employment in Spain: an empirical analysis for young workers", *British Journal of Industrial Relations*, 49, 1: 103-143.

GAUTHIER, A. (2007) The impact of family policies on fertility in industrialized countries: a review of the literature, *Population Research and Policy Review*, 2007, vol.26, issue 3, 323-346.

GONZÁLEZ, L. (2011) The effects of a universal child benefit, Economics Working Papers 1281, Department of Economics and Business, Universitat Pompeu Fabra.

GRADÍN, C., DEL RÍO, C. Y CANTÓ, O. (2010). "Gender wage discrimination and poverty in the EU". *Feminist Economics*, vol. 16(2): 73 - 109.

HERRERO, C., SOLER, A. Y VILLAR, A. (2013), "Desarrollo y pobreza en España y sus comunidades autónomas: el impacto de la crisis", *Papeles de Economía Española*, 138: 98-113.

HUDDLESTON, T., BILGILI, O., JOKI, A., Y VANKOVA, Z. D. (2015). Migrant integration policy index. Barcelona (CIDOB) & Bruselas (MPG).

LEVY, H., MATGASANIS, M. Y SUTHERLAND, H. (2013), Towards a European Union child basic income? Within and between country effects, *International Journal of Microsimulation*, 6, 1: 63-85.

MAGNUSON, K. Y VOTRUBA-DRZAL, E. (2009), Enduring Influences of Childhood Poverty," en *Changing Poverty, Changing Policies*, eds. M. Cancian and S. Danziger (New York: Russell Sage Foundation).

OCDE (2017). *Health at a Glance*. París: OCDE.

SCHIRLE, T. (2015) The effects of universal child benefit on labour supply, *Canadian Journal of Economics*, Volume 48(2): 437-463.

UNICEF (2018) Informe Anual 2017, Naciones Unidas. Villar, A. (2014), "No es país para jóvenes", *Panorama Social*, 20: 53-70.

**Observatori
Social
de "la Caixa"**

Fundació "la Caixa"
